

ენობრივი ბანჟო – „აღამიანის მიტყველების
მიქანიზმი“

მოკლე შინაარსი

წინამდებარე ნაშრომში ლაპარაკია ენის საკითხებზე, განხილულია სხვადასხვა დისციპლინის მონაცემები. ძირითადად განხილულია ენის ფორმები დიმიტრი უზნაძის კვლევის მოდელის მიხედვით. მისი აზრით, როდესაც ვსაუბრობთ რომელიმე უცხო ენაზე, ვიყენებთ აღნიშნული ენისათვის მახასიათებელ გამოთქმებს და არა მშობლიური ენის მახასიათებლებს.

დ. უზნაძემ ჩამოაყალიბა ბილინგუური ბავშვის მაგალითიც: როცა ბილინგუური ბავშვი პირველად ხვდება დედას, ის კონცენტრირდება რომელიმე ენაზე და ისე ელაპარაკება მას, ხოლო ძიძას შეიძლება სხვა, მეორე ენაზე ვსაუბროს. მეორე და მეტად საინტერესო ფაქტია, როდესაც ვერ აღწევს მარტივად ენის სწავლის დროს წარმოჩენილ სირთულეებს თავს, არასოდეს ურევს ერთმანეთში სხვადასხვა კონსტრუქცია და ზუსტად იყენებს მას.

დ. უზნაძის კვლევების მიხედვით, ყველა შემთხვევაში ჩვენ ვაწყდებით ენის სწავლისათვის მზადების პროცესს. განსაკუთრებული ყურადღება უნდა გამახვილდეს უმაღლეს დაწესებულებებში ენის სწავლების მხრივ განსაკუთრებით პროფესურაზე, ან ბავშვების შემთხვევაში მშობლების დიდ სურვილს, რომ ენა ისწავლონ აქვს დიდი მნიშვნელობა (ასეთი შემთხვევები არის ინგლისურზე მაგალითად საქართველოში). ჩვენ გვაქვს ინტენსიური ურთიერთობა იმ ადამიანებთან ვინც იცის კარგად თავისი პროფესია და ფლობს ინგლისურს, ან სწავლობს რამე დისციპლინას ინგლისურად მას მივანიჭეთ ბაკალავრის ხარისხი. კვლევებმა უჩვენა, რომ ყოველ სტუდენტს (რომელიც სწავლობს ინგლისურს ბავშობიდან და თვლის, რომ მან ენა კარგად იცის) მიაჩნია, რომ ინგლისურად დისციპლინების სწავლა მტანჯველი პროცესია და აღიზიანებთ მათ. აქედან გამომდინარე შეგვიძლია ვთქვათ, რომ ენისათვის მზადება უცხო ენის დროს არ მუშაობს.

საკვანძო სიტყვები: ენის ფორმები, დიმიტრი უზნაძე, ბილინგვი ბავშვი, ენის სწავლების პროცესი.

**LANGUAGE PREDISPOSE – A MECHANISM OF HUMAN
BEING SPEECH**

Abstract

Inner Form of a Language by Dimitri Uznadze is a generally acknowledged model of an interdisciplinary research. Speaking about language issues, data of other disciplines are discussed and thoroughly provided in this above-mentioned paper.

D. Uznadze points out, that when we speak in any concrete (foreign) language, usually we use the words and forms of this language and not of our mother tongue, firmly graving in our memory than any other language.

D. Uznadze cited an example of bilingual children: while bilingual children meet and manage language finally, they try to speak with their mothers in a concrete language and with their nurse in another language. The most interesting fact, that deserves our interest, is that they, not getting over the language difficulties quite well, never mix words and forms of these two languages and use them in the relevant contexts.

According to D. Uznadze, *in every case we dealt with language predispose*. We should draw our attention to the students of high educational institutions mastering at their professions in a foreign language by their own or parents' volition (generally in English in the case of Georgia). We had an intensive relationships with those one mastering at their professions in English or studying some disciplines in English to be awarded with Bachelor's Degree in high educational institutions in Georgia. Questionnaire survey shows that every student (they have been learning English since their early childhood and think to know it well) considers learning in English and learning disciplines in English as a racking process and getting irritated. It goes without saying that *language predispose* does not work to a foreign, non-native language's good in this case despite its good knowledge. *Language predispose* decides in favor of the language of consciousness in the profession mastering process.

Key Words: Form of Language, Dimitri Uznadze, Bilingual kid, process of learning language.

შესავალი. დ. უზნაძე თავის შესანიშნავ გამოკვლევას „ენის შინაფორმა“ ასე იწვევს: „ყოველი მეცნიერება იმ კანონზომიერებათა ასახვას ესწრაფვის, რომელთა არსებობაც მისი შესწავლის საგნის – სინამდვილის გარკვეული მონაკვეთის ფარგლებში იგულისხმება“ (უზნაძე, 1947: 165) და საკითხსაც იქვე

სვამს: რა უფლება აქვს საზოგადოებრივ მეცნიერებას – ჩვენ ამ შემთხვევაში ენათმეცნიერება გვაინტერესებს – რა უფლება აქვს ენათმეცნიერებას ენობრივ სამყაროში მიმდინარე ცვლილებებს დამოუკიდებელი კანონზომიერებითი ხასიათი მიაწეროს. საქმე ისაა, რომ სინამდვილის ის არე, რომელსაც ენათმეცნიერება სწავლობს, სრულიად არ წარმოადგენს მთლიანად ობიექტურს, ადამიანისაგან დამოუკიდებელ არეს სინამდვილისას, მაგალითად, ისეთს, როგორსაც ფიზიკის კვლევის საგანი – ფიზიკურ მოვლენათა სამკვიდრო – შეადგენს (უზნაძე, 1947: 265-266) და აქედან გამომდინარე, შეუძლებელია ენობრივ მოვლენათა კვლევა ადამიანისაგან დამოუკიდებლად.

ამ საკითხის პირველად დაყენება უდიდესი ენათმეცნიერის ვილჰელმ ფონ ჰუმბოლდტის სახელთანაა დაკავშირებული, რომელმაც ენის ყველა კანონზომიერების ასახსნელად ენის შინაფორმის ცნება შექმნა. ენის შინაფორმა ეწოდება ყველაფერს, რაშიც ენის მთლიანი ხასიათი ჩანს. ენის შინაფორმა ჰუმბოლდტისათვის სიტყვის „ინტელექტუალურ ნაწილს“ წარმოადგენს, ობიექტის გონითს ასახვას, მის ცნებას, – მაშასადამე, გარკვეულს ლოგიკურ შინაარსს, რომელსაც ენობრივი შემოქმედების პროცესი „სიტყვის შესახვედრად სახავს“ (უზნაძე, 1947: 169). დ. უზნაძის აზრით, ამ თვალსაზრისით ჰუმბოლდტმა ენათმეცნიერებაში კარი გაუღო ლოგიციკურ და ფსიქოლოგიკურ მიმართულებებს, რაც მცდარია.

დ. უზნაძე ენის თეორეტიკოსთა ნააზრვეის განხილვის შემდეგ საკითხს ამგვარად სვამს: თუ ენის შინაფორმა საერთოდ არსებობს და მართებული ცნებაა, მაშინ მან ბგერისა და მნიშვნელობის ერთიანობის, ანუ სინთეზის ფაქტი უნდა გახადოს გასაგები, ასევე გარკვეული ანგარიში უნდა გაუწიოს ენის ფსიქოლოგიურ და ლოგიკურ ბუნებას, თვითონ არც ფსიქოლოგიის სფეროს ეკუთვნოდეს და არც ლოგიკისას, მაგრამ მაინც ენის სამყაროს კუთვნილება უნდა იყოს.

დღეს, როდესაც ქართულ ენათმეცნიერებაში თითქმის აღარაეინ მუშაობს ენის ფილოსოფიასა და ფსიქოლოგიაში და, შესაბამისად, ამ საკითხის ირგვლივ არსებული კვლევების რაოდენობაც ძალზე მცირეა, XX საუკუნის პირველ ნახევარში შესრულებული დ. უზნაძის გამოკვლევა არათუ მოძველებული, არამედ იშვიათი ნიმუშია ღრმა, ფუნდამენტური საენათმეცნიერო გამოკვლევისა მხოლოდ საკითხის დასმის წესითაც კი. დ. უზნაძის „ენის შინაფორმა“ არა მხოლოდ ენის ყველაზე პრობლემური ნაწილის შესახებ სვამს კითხვებს, არამედ ანალიზებს მათ და ქმნის ახალ საენათმეცნიერო თეორიას, რომელსაც საე-

ტაპო მნიშვნელობა უნდა ჰქონოდა. დ. უზნაძის ეს ნაშრომი დღეს საყოველთაოდ აღიარებული ინტერდისციპლინარული კვლევის იშვიათი ნიმუშია, სადაც ენობრივი საკითხების განხილვისას სხვა დისციპლინათა მონაცემები ზედმიწევნითაა განხილული და გათვალისწინებული.

დ. უზნაძე მიუთითებს: „როდესაც ჩვენ რომელსაღმე გარკვეულ ენაზე ვმეტყველებთ, ჩვენ ჩვეულებრივ ამ ენის სიტყვები და ფორმები გვადგება ენაზე და არა, ვთქვათ, დედაენისა, რომელიც, როგორც ვხედავთ, გაცილებით უფრო მტკიცედ გვაქვს აღბეჭდილი მესხიერებაში, ვიდრე რომელიმე სხვა ენა. მაგალად, როდესაც რუსულად ვლაპარაკობ, ჩემს ირგვლივ მდებარე ნივთები რუსული სიტყვების სახით ტრიალებენ ჩემს ცნობიერებაში“ (უზნაძე, 1947: 174).

ზემოთქმული ბევრ კითხვას აჩენს. როგორც სპეციალური ლიტერატურიდან ცნობილია, ცნობიერებას მხოლოდ ერთი ფორმა აქვს, ამიტომ შესაძლებელია თუ არა ადამიანის ცნობიერებაში სიტყვებმა გარდა აზროვნების ენისა, რომელიც მხოლოდ ერთი შეიძლება იყოს, სხვადასხვა ენაზე იტრიალოს? როდესაც რომელიმე სხვა კონკრეტულ ენაზე ვმეტყველებთ, ინფორმაციის მიღება და აზრის ფორმირებაც მხოლოდ აზროვნების ენაზე ხდება, რომელსაც მყისიერი თარგმანი მოსდევს სხვა, ამა თუ იმ კონკრეტულ ენაზე და ეს პროცესი ისე სწრაფად ხდება, რომ ადამიანი ამაზე დაფიქრებასაც ვერ ასწრებს. დ. უზნაძეს მოჰყავს დაკვირვება ორ ენაზე მოლაპარაკე ბავშვების შესახებ: „შენიშნულია, რომ ორ ენაზე მოლაპარაკე ბავშვები – ჯერ კიდევ სანამ საბოლოოდ სძლევენ ენას – უკვე მეორე წელშიც კი – დედას ერთ ენაზე ცდილობენ ელაპარაკონ და თავის, მეორე ენაზე მოლაპარაკე მომღელელს – მეორეზე. და საინტერესოა აქ ისაა, რომ თითოეული ამ ენის ცალკეული სიტყვები, ისე როგორც ფორმებიც, რომელიც მათ ჯერ კიდევ არც კი აქვთ რიგიანად დაძლეული, იშვიათად ერევათ ერთმანეთში და თავ-თავის კონტექსტში ხმარობენ“ (უზნაძე, 1947: 174).

დ. უზნაძის დაკვირვებით, „ყველაგან მეტყველების განწყობასთან უნდა გვქონდეს საქმე“ (უზნაძე, 1947: 174) და კიდევ უფრო მეტი: „რომელიმე გარკვეულ ენაზე გაბმული ლაპარაკი – ისე, რომ ყოველ ნაბიჯზე ცნობიერების ჩარევა არ იყოს აუცილებელი – მხოლოდ განწყობის მონაწილეობის წყალობითაა შესაძლებელი: სხვა ფაქტორი ამ შემთხვევაში სრულიად გამორიცხებულია“ (უზნაძე, 1947: 174).

საინტერესოა, რა არის ის მდგომარეობა, რომელიც ორი წლის ბავშვის შემთხვევაში სამეტყველო უბნების უცთომელ

განაწილებას აპირობებს და კიდევ რით განსხვავდება ეს პროცესი ზრდასრულ ადამიანებსა და ორი წლის ბავშვებში? ამ შემთხვევაში ერთ პროცესთან გვაქვს საქმე თუ სხვადასხვასთან?

ყურადღება გვინდა გავამახვილოთ იმ შემთხვევაზე, როდესაც უმაღლესი სასწავლებლების სტუდენტები თავიანთი თუ მშობლების ნება-სურვილით უმაღლეს განათლებას იღებენ რომელიმე უცხო ენაზე (საქართველოს შემთხვევაში ინგლისურ ენაზე). ჩვენ ინტენსიური ურთიერთობა გვქონდა და მცირე კვლევა ჩავატარეთ იმ სტუდენტებთან, რომლებიც ინგლისურად ეუფლებიან პროფესიას საქართველოს უმაღლესი სასწავლებლების ბაკალავრიატის საფეხურზე ან საგნების გარკვეულ ნაწილს ინგლისურად სწავლობენ. გამოკითხვის შედეგად აღმოჩნდა, რომ ყველა სტუდენტისათვის (ისინი ბავშვობიდან, ადრეული ასაკიდან ეუფლებიან ინგლისურ ენას და მიიჩნევენ, რომ კარგად იციან ეს ენა) საგნების სწავლება და სწავლა ინგლისურ ენაზე მტანჯველი პროცესია და ხშირად ზიზდი და აგრესია ეუფლებათ ამ პროცესში. ამ შემთხვევაში ენობრივი განწყობა ვერ მუშაობს უცხო, არამშობლიური ენის სასარგებლოდ მისი კარგი ცოდნის მიუხედავად. მათი ცნობიერება გაორებულია, აზრის ფორმირება, როგორც წესი, ხდება ქართულ ენაზე და გადმოცემა მეორეზე, რასაც დიდი დრო მიაქვს ამ შემთხვევაში და მათ გაღიზიანებას იწვევს. იმავე პროცესთან აქვს საქმე თითოეულ ჩვენგანს უცხო ენაზე საუბრისას, მაგრამ ეს არც გაღიზიანებას იწვევს და მით უფრო აგრესიას (თუ ის პოლიტიკურად არ არის მოტივირებული). პროფესიას ადამიანი მხოლოდ და მხოლოდ ცნობიერების ენაზე უნდა დაეუფლოს. პროფესიის დაუფლება რთული პროცესია და როდესაც მას სხვა სირთულეც ემატება, ამის შედეგია ის რეაქციები, რომლებიც სტუდენტებს უჩნდებათ. გარკვეული, ოღონდ არცთუ მცირე პერიოდის შემდეგ, ეს გარკვეულწილად ადვილდება, მაგრამ გაორებული მდგომარეობა რჩება. ენობრივი განწყობა პროფესიის დაუფლებისას არჩევანს ცნობიერების ენის სასარგებლოდ წყვეტს.

დ. უხნაძე „ენის შინაფორმაში“ განწყობის თეორიას ბევრ სხვადასხვა საკითხს უკავშირებს, მაგრამ ყველაზე მნიშვნელოვანი, ფვიქრობთ, ის ნაწილია, რომელიც დღემდე თავსატეხს წარმოადგენს კაცობრიობისთვის, კერძოდ, სიტყვის დაბადების, სიტყვის შემოქმედების პროცესი. სიტყვის შემოქმედების პროცესი დიდ მეცნიერს ასე აქვს წარმოდგენილი: ობიექტივირებული შინაარსი – გარკვეული იდეის ჩამოყალიბება – კომუნიკაციის საჭიროების შემთხვევაში იდეის ზემოქმედება სუბიექტზე და

მასში გარკვეული განწყობის გამოწვევა – იდეის მთლიანობით ასახვა სუბიექტის თავისებური მოდიფიკაციით, რომელიც ამ იდეის ინტელექტუალური შინაარსისა და ბგერით-მოტორული გამოხატულების ერთიან წყაროს გვაძლევს: „სიტყვა, როგორც იდეისა და ბგერით-მოტორულ ფორმის განაწევრებული მთლიანობა, ამ სპეციფიკური განწყობის – ენობრივი განწყობის – რეალიზაციას წარმოადგენს“ (უზნაძე, 1947: 178). ენობრივი განწყობა სიტყვის „შინაფორმის“ როლს ასრულებს. დ. უზნაძის მიხედვით, სიტყვას ქმნის არა ესა თუ ფსიქიკური შინაარსი, ესა თუ ის კონცეპტი თუ იდეა, არამედ განწყობა (უზნაძე, 1947: 179).

თუ ზემოთქმულს უპირობოდ გავიზიარებთ, აიხსნება სინონიმის წარმოქმნის არსი, რაც დღემდე ბუნდოვანია. ის, რომ საგანი ერთია და სახელწოდება მრავალი, განწყობის თეორიის მიხედვით იმით უნდა აიხსნებოდეს, რომ ერთი და იმავე საგნის, მოვლენის მიმართ ადამიანს შეიძლება სხვადასხვა განწყობა ჰქონდეს და სხვადასხვა ასპექტში ასახავდეს მას: „ჰუმბოლდტი დარწმუნებულია, ერთი და იმავე საგნის სხვადასხვა სიტყვით აღნიშვნის ფაქტი ამით უნდა იქნეს ახსნილი“ (უმბოლდტი, 1996:356; უზნაძე, 1947:178). ის, რომ დროის გარკვეული მონაკვეთი რამდენიმე სიტყვით გამოიხატება: საკუთრივ დილა, აისი, ალიონი, რიჟრაჟი, გამთენიის ხანი... დროის ამ მონაკვეთის სხვადასხვა ასპექტში თუ ასპექტით ასახვის შედეგია ისევე, როგორც გარდაცვალებისა, სიკვდილისა, მოკვდინებისა, გაგუდვისა, დახრჩობისა... და ა.შ. აქ დაბრკოლებას ქმნის თვით ასახვის ფაქტი, რომლის შესახებაც შენიშნავს დ. უზნაძე. ასახვა მეორეული მოვლენაა და თვითონ საჭიროებს როგორც ახსნას, ასევე ადამიანის ფსიქიკის იმ ფაზების ახსნას, რომელიც წინ უსწრებს საგნის ასახვას. საინტერესოა, აგრეთვე ერთგვარ ვითარებასთან გვაქვს თუ არა საქმე კონკრეტული სახელებისა და აბსტრაქტული სახელების შემთხვევაში (მაგალითად, სილაჩრე – სიმხდალე, შეუპოვრობა – შეუდრეკლობა – ქედუხრელობა, წინსვლა – წარმატება, ავადმყოფობა – დაავადება ან კიდევ ისეთი შემთხვევები, როგორიცაა სწამს – სჯერა...).

დ. უზნაძე ენობრივი შემოქმედების პარალელურად საუბრობს მეტყველების აღმოცენების პროცესზე. როგორ ახერხებს ადამიანი ამას? თავისთავად ცხადია, რომ „რომელსამე ენაზე რომ ილაპარაკო, საჭიროა ეს ენა იცოდდე, საჭიროა იგი შესწავლილი გქონდეს. ამიტომაც, პირველ რიგში ენის შესწავლის საკითხები უნდა გაირკვეს, როგორ სწავლობს ბავშვი ენას, როგორ ეუფლება იგი მას? დ. უზნაძეს ამ კითხვაზე პასუხი გასაცემად არა უცხო ენის, არამედ დედაენის შესწავლის

საკითხი აინტერესებს, რაც დღევანდელ რეალობაში, როდესაც ყურადღება ამ თვალსაზრისით უცხო ენას ექცევა და არა დედანას, მნიშვნელოვანი ფაქტორია.

ჰუმბოლდტის მიხედვით, „ენის სწავლა ბავშვის მიერ სიტყვების მიზომვა კი არაა, მათი მესხიერებაში ჩაწყობა და შემდეგ ტუჩებით მათი ამოტიტინება, არამედ იგი ზრდაა ენის უნარისა, ასაკისა და ვარჯიშის წყალობით. გაგონილი მეტს შვება, ვიდრე მხოლოდ იმას, რომ გადაეცეს იგი სხვას; იგი უნარს ანიჭებს სულს უკეთ გაიგოს ის, რაც ჯერ კიდევ არ მოუსმენია...“ (უზნაძე, 1947: 179). ცნობილია, რომ ბავშვი ენის შესწავლის პროცესში მეტს სწავლობს, ვიდრე მას ასწავლიან, და ბოლოს მან გაცილებით მეტი იცის, ვიდრე მას ასწავლეს. რის საფუძველზე ხდება ეს? სწორედ აქ ხსნის მეტყველების მექანიზმის არსს დ. უზნაძე, რომლის მიხედვითაც საკითხი თვითონ ფორმებსა და სიტყვებს კი არ ეხება, ამ ენობრივი მასალის შეთვისებას, არამედ რაღაც სხვას, რის საფუძველზეც ამ ფორმებისა და სიტყვების აღმოცენება თითქოს თავისთავად ხდება. იმისათვის, რომ ეს დრმა ფენა მომწოდდეს, ამ მასალის განმეორებითი ზემოქმედებაა საჭირო. ენის შესწავლის პროცესი ენის შინაფორმის დაუფლებაა: „ენის შესწავლა თვითონ სუბიექტის, როგორც მთელის, გარდაქმნის პროცესია: იგი მისი ენობრივი განწყობის განვითარებასა და დაზუსტებაში პოულობს თავის რეალიზაციას“ (უზნაძე, 1947: 180). ცხადია, საკითხი ძალზე რთულია და კითხვებს ბადებს: თუკი ნაშრომის წინა გვერდებზე განვითარებული მსჯელობის მიხედვით განწყობა საფუძველია ამა თუ იმ კონკრეტულ ენაზე სალაპარაკოდ (უზნაძე, 1947: 174), აქ უკვე ის (განწყობა) შედეგია ენის შესწავლისა: „ბავშვს ენის შესწავლის შედეგად შესატყვისი განწყობა უმუშავდება. კონკრეტულად ეს იმას ნიშნავს, რომ მასში მოცემული ენის ფორმებისა და სიტყვების მრავალგზისი ზედმოქმედების შედეგად – შესატყვისი განწყობის ფიქსაცია ხდება, და ამიტომ, როდესაც მას მეტყველების ამოცანა უჩნდება და ამა თუ იმ სიტუაციაში რაიმე უნდა თქვას, მას – ნაცვლად სათანადო განწყობისა, ასე ვთქვათ, პირველ აღმოცენებისა და მისი რომელსამე ორიგინალურ სიტყვასა თუ ფორმაში გამოვლენისა – ფიქსირებული განწყობა აღეძვრის, რომელიც ნასწავლი სიტყვებისა და ფორმების გამოყენებაში პოულობს თავის რეალიზაციას“ (უზნაძე, 1947: 180). გარდა იმისა, რომ განწყობა ერთსა და იმავე დროს გვევლინება როგორც საფუძველი და შედეგი მეტყველებისა, ენის დაუფლებისა, ამ მსჯელობის მიხედვით ამას ემატება ის გარემოება, რომ ის (განწყობა) ორგანოა: სათანადო და ფიქ-

სირებულე; პირველი რომელიმე ორიგინალური სიტყვისა თუ ფორმის აღმოცენებაში ვლინდება, მეორე კი ფიქსირებული განწყობაა, რომელიც უკვე ნასწავლი სიტყვებისა და ფორმების გამოვლენაში ვლინდება. ეს მსჯელობა კიდევ ერთხელ ავლენს საკითხის სირთულეს. განწყობა აპირობებს ყოველგვარ ქცევას, განწყობა ქმნის სიტყვას, მეტყველებას.

გენიალურად აქვს წარმოდგენილი დ. უზნაძეს ენის გაგების პროცესის ანალიზი განწყობის თეორიის თვალსაზრისით: „როდესაც ადამიანი მსმენელის როლშია, სიტყვა მას პირველ რიგში განწყობას უაქტუალებს, რომელიც ამ სიტყვის წარსულში მრავალგზისი ზედმოქმედების შედეგად აქვს მას ფიქსირებული. ამ განწყობის ნიადაგზე მას სათანადო ფსიქიკური შინაარსი უჩნდება, რომელსაც ის როგორც სიტყვის მნიშვნელობას განიცდის. ეს იმას ნიშნავს, რომ მან სიტყვა გაიგო... გაგება იმავე დროს გაუგებრობაცაა და „შეთანხმება – შეუთანხმებლობაც.“

დასკვნა. ამრიგად, ჩვენ ვხედავთ, რომ სიტყვა ყოველთვის ინდივიდუალურია, რაკი იგი განწყობის რეალიზაციას წარმოადგენს“ (უზნაძე, 1947: 182).

ამგვარია ადამიანის მეტყველების მექანიზმი როგორც ახალი ენის შესწავლის, ისე მშობლიურ ენაზე ლაპარაკის შემთხვევაში, როდესაც ენის ყველა მნიშვნელოვანი თავისებურება სუბიექტის განწყობაშია საძიებელი და სპეციფიკური მთლიანობითი ასახვაა სიტუაციის, რომელიც გენიალური დაკვირვებებისა და ანალიზის მიუხედავად მაინც ღიად ტოვებს საკითხს იმ პირველადი ფაქტორის შესახებ, რომელსაც ჰუმბოლდტი ენის შინაფორმას უწოდებდა. ჰუმბოლდტი შინაფორმას მიაწერდა ენის ყველა გამოვლენილ თავისებურებას, მაგრამ არსი მაინც აუხსნელი რჩებოდა.

ბამოყენებული ლიტერატურა:

უზნაძე, 1947 – დ. უზნაძე, ენის შინაფორმა, ფსიქოლოგია. საქართველოს სსრ მეცნიერებათა აკადემიის ფსიქოლოგიის ინსტიტუტის შრომები, ტ. V, თბილისი, 1947.

ჰუმბოლდტი, 1996 – Wilhelm von Humboldt. Werke in fünf Bände. Band 3. Schriften zur Sprachphilosophie. Herausgegeben von Andreas Flitner und Klaus Giel. J.G. Cotta'sche Buchhandlung. Stuttgart. 1996 (S. 762).